

Archeologisch vooronderzoek Zomergem - Geetdam

Natasja Reyns en Lies Dierckx

Bornem
2014

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba 209

Aard onderzoek: Prospectie
Vergunningsnummer: 2014/011
Naam aanvrager: Natasja Reyns
Naam site: Zomergem – Geetdam

Opdrachtgever: Immo Belinvest NV, Park ter Kouter, B-9070 DESTELBERGEN
Opdrachtnemer: All-Archeo bvba, Barelveldweg 4, B-2880 BORNEM
Terreinwerk: Natasja Reyns en Lies Dierckx
Administratief toezicht: Stani Vandecatsye, Agentschap Onroerend Erfgoed, Gebroeders Van Eyckstraat 4, B-9000 GENT

Rapportage: All-Archeo bvba
Determinaties: dra. Natasja Reyns

All-Archeo bvba
Barelveldweg 4
B-2880 Bornem

info@all-archeo .be
0478 36 57 07
0498 15 84 40

D/2014/12.807/11

© All-Archeo bvba, 2014

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek. De aanbevelingen dienen louter ter advisering van het bevoegde gezag, zijnde het agentschap Onroerend Erfgoed.

Inhoudsopgave

1 INLEIDING.....	5
2 ADMINISTRATIEVE FICHE.....	7
3 PROJECTGEGEVENS EN AFBAKENING ONDERZOEK.....	9
3.1 Afbakening studiegebied.....	9
3.2 Aard bedreiging.....	10
3.3 Onderzoeksopdracht.....	11
4 BESCHRIJVING REFERENTIESITUATIE.....	13
4.1 Landschappelijke context.....	13
4.1.1 Topografie.....	13
4.1.2 Hydrografie.....	13
4.1.3 Bodem.....	14
4.2 Beschrijving gekende waarden.....	15
4.2.1 Historische gegevens.....	15
4.2.2 Archeologische voorkennis.....	17
5 RESULTATEN TERREINONDERZOEK.....	19
5.1 Toegepaste methoden & technieken.....	19
5.2 Bespreking sporen.....	22
5.2.1 Westelijke zone (WP1-2).....	22
5.2.2 Centrale zone (WP3-5).....	23
5.2.3 Oostelijke zone (WP6-8).....	26
5.3 Bespreking structuren.....	29
6 WAARDERING, ANALYSE VAN DE GEPLANDE SITUATIE: EFFECTEN, EN ADVIES.....	31
7 BIBLIOGRAFIE.....	33
7.1 Publicaties.....	33
7.2 Websites.....	33
8 BIJLAGEN.....	35
8.1 Lijst van afkortingen.....	35
8.2 Glossarium.....	35
8.3 Archeologische periodes.....	35
8.4 Plannen en tekeningen.....	35
8.5 Harrismatrix.....	36
8.6 Sporenlijst.....	36
8.7 Vondstenlijst.....	37
8.8 CD-rom.....	37

1 Inleiding

Op het terrein zal een verkaveling gerealiseerd worden door Immo Belinvest. Naar aanleiding van deze plannen werd voorafgaand een prospectie met ingreep in de bodem geadviseerd door het Agentschap Onroerend Erfgoed. Het doel van deze prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein.

Het terreinwerk werd uitgevoerd op 23 januari 2014, onder leiding van Natasja Reyns en met medewerking van Lies Dierckx. De bedoeling van het onderzoek was om binnen het plangebied archeologisch erfgoed te karteren en het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed te lokaliseren, te interpreteren en te waarderen. Op die manier kan advies uitgebracht worden over eventuele vervolgstappen met betrekking tot het archeologisch vrijgeven van het plangebied en het definiëren van eventuele sites die verder onderzocht dienen te worden.

De eindbeslissing over het vrijgeven van de gronden en/of archeologisch vervolgonderzoek ligt bij het agentschap Onroerend Erfgoed.

2 Administratieve fiche

Administratieve gegevens	
<i>Naam van de opdrachtgever</i>	Immo Belinvest NV
<i>Naam van de uitvoerder</i>	All-Archeo bvba
<i>Naam van de vergunninghouder</i>	Natasja Reyns
<i>Beheer en plaats van de geregistreerde data en opgravingsdocumentatie</i>	Wordt overgedragen aan de eigenaar van het terrein
<i>Beheer en de plaats van de vondsten en stalen</i>	Wordt overgedragen aan de eigenaar van het terrein
<i>Projectcode</i>	2014/011
<i>Vindplaatsnaam</i>	Zomergem, Geetdam
<i>Locatie met vermelding van provincie, gemeente, deelgemeente, plaats, toponiem en minimaal 4 xy-Lambertcoördinaten</i>	Zie 3.1 Afbakening studiegebied
<i>Kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer(s)</i>	Zomergem, afdeling 1, sectie D, percelen: 847B2, 860B, 860C, 913P (partim), 847g2 (partim)
<i>Kaart van het onderzoeksgebied op basis van de topografische kaart op schaal 1:10000</i>	Zie 4.1.1 Topografie
<i>Begin- en einddatum uitvoering onderzoek</i>	23/01/14
Omschrijving van de onderzoeksopdracht	
<i>Verwijzing naar de bijzondere voorwaarden, die zijn opgenomen in de vergunning</i>	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Zomergem, Geetdam
<i>Omschrijving van de archeologische verwachtingen</i>	Zie 4.2.2 Archeologische voorkennis
<i>Wetenschappelijke vraagstelling met betrekking tot het onderzoeksgebied</i>	Zie 3.3 Onderzoeksopdracht
<i>Doelen en wensen van de natuurlijke persoon of rechtspersoon die door zijn actie of acties de ingreep van de bodem veroorzaakt of noodzakelijk maakt</i>	Zie 3.2 Aard bedreiging
<i>Eventuele randvoorwaarden</i>	Niet van toepassing
Eventuele raadpleging van specialisten	
<i>Omschrijving van de inbreng van specialisten als hun advies werd ingewonnen bij substantiële staalname voor specialistisch onderzoek</i>	Niet van toepassing
<i>Omschrijving van de inbreng van specialisten als zij betrokken worden bij de conservatie</i>	Niet van toepassing
<i>Omschrijving van de algemene wetenschappelijke adviezen door personen die buiten het project stonden</i>	Niet van toepassing

3 Projectgegevens en afbakening onderzoek

3.1 Afbakening studiegebied

Het projectgebied is gelegen in de provincie Oost-Vlaanderen, gemeente Zomergem (Fig. 1), Perce(e)l(en): 847B2, 860B, 860C, 913P (partim), 847g2 (partim) (kadaster afdeling 1, sectie D). Het projectgebied is volgens het gewestplan gelegen op de grens van woonuitbreidingsgebieden (0105) en woongebieden (0100).

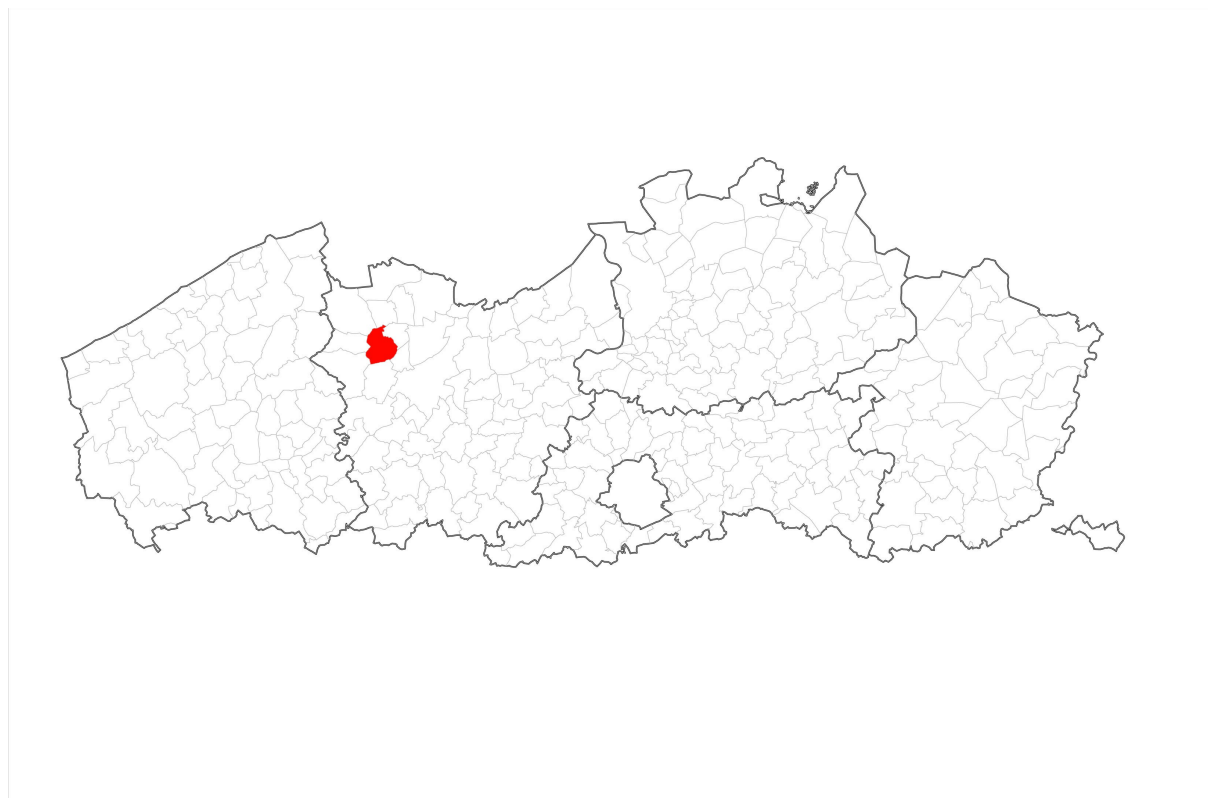

Fig. 1: Situeringssplan Zomergem

- Administratieve gegevens met betrekking tot de locatie van het onderzoek:
 - Provincie: Oost-Vlaanderen
 - Locatie: Zomergem
 - Plaats: Geetdam
 - x/y Lambert 72-coördinaten:
 - 92866, 201451
 - 92839, 201478
 - 92963, 201568
 - 92986, 201541

Fig. 2: Kleurenorthofoto met een situering van het onderzoeksgebied (maps.google.nl)

Ten zuiden en ten oosten van het onderzoeksgebied loopt Geetdam. Het terrein wordt doorsneden door een weg en een wandelpad.

3.2 Aard bedreiging

Op het terrein zal een verkaveling gerealiseerd worden door Immo Belinvest nv (Fig. 3). Dit impliceert dat het bestaande bodemarchief grondig verstoord zal worden. Daarom werd een prospectie met ingreep in de bodem aanbevolen, zodat een inschatting kan gemaakt worden van eventueel op het terrein aanwezige archeologische waarden, alvorens de werken van start kunnen gaan.

Fig. 3: Ontwerpplan

3.3 Onderzoeksoopdracht

Het doel van deze prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Zijn er sporen aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Wat is de implicatie voor de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologisch vindplaatsen?
- Welke zone komt in aanmerking voor een eventueel vervolgonderzoek? Wat is de verwachte spoordensiteit?
- Welke onderzoeksvragen en aandachtspunten kunnen geformuleerd worden in functie van een eventueel vervolgonderzoek?

4 Beschrijving referentiesituatie

4.1 Landschappelijke context

4.1.1 Topografie

Op de topografische kaart is het gebied gelegen op een hoogte van ongeveer 20 m TAW (Fig. 5). Het terrein helt af van het zuidwesten naar het noordoosten. Dit is een gevolg van gevolg van de ligging op het cuestafront langs de Vlaamse Vallei.

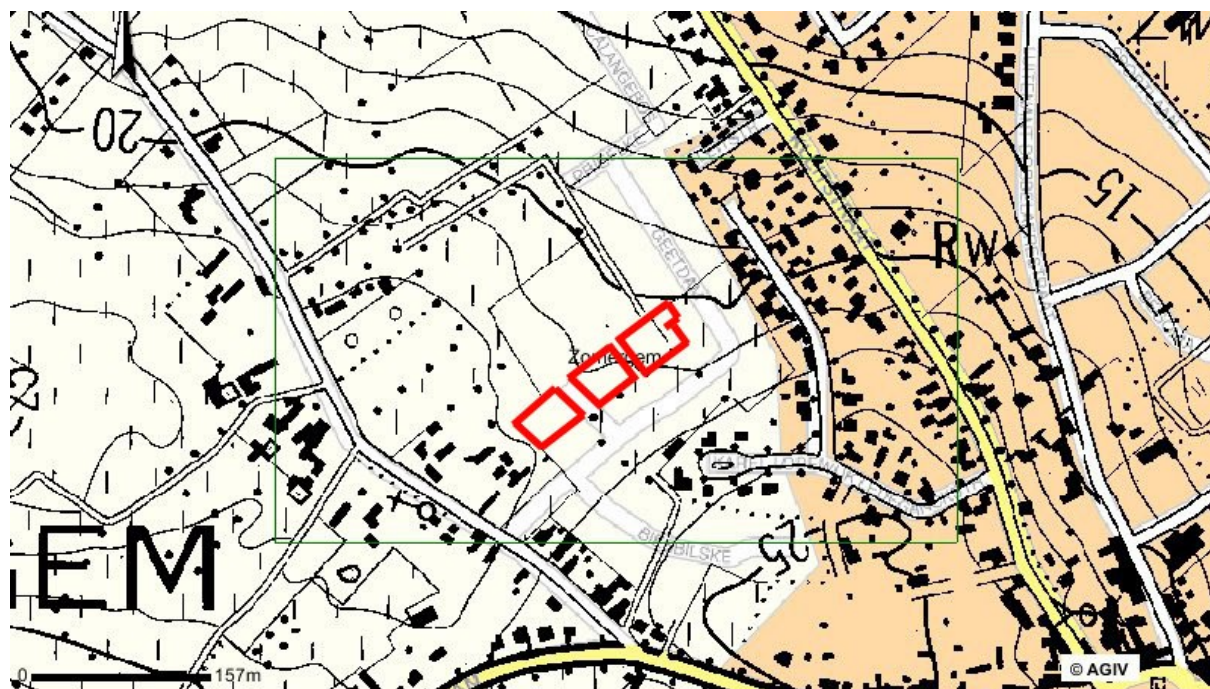

Fig. 4: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen>)

4.1.2 Hydrografie

Het gebied is op hydrografisch vlak gelegen binnen het Bekken Gentse kanalen, in de subhydrografische zone afleidingskan. van de Leie/Schipdonkkan. van kan. Gent-Oostende tot monding Vaart Van Eeklo (Fig. 5). Er zijn geen waterlopen aanwezig in de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied.

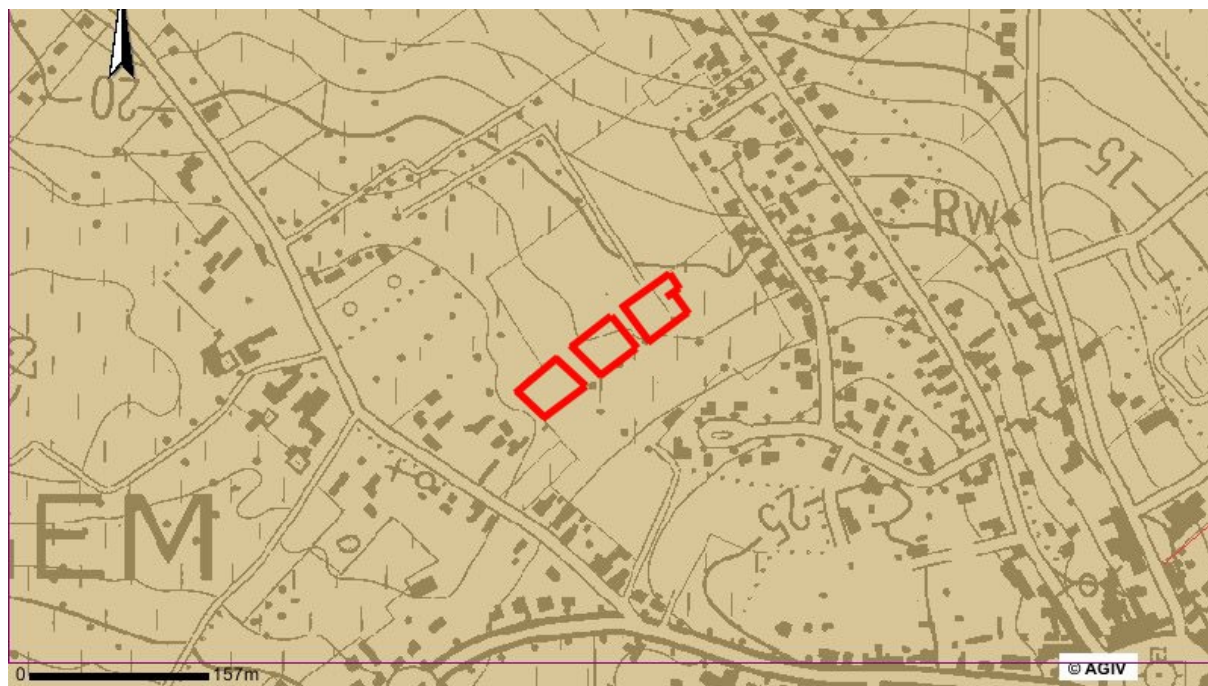

Fig. 5: Hydrografie (<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/vha>)

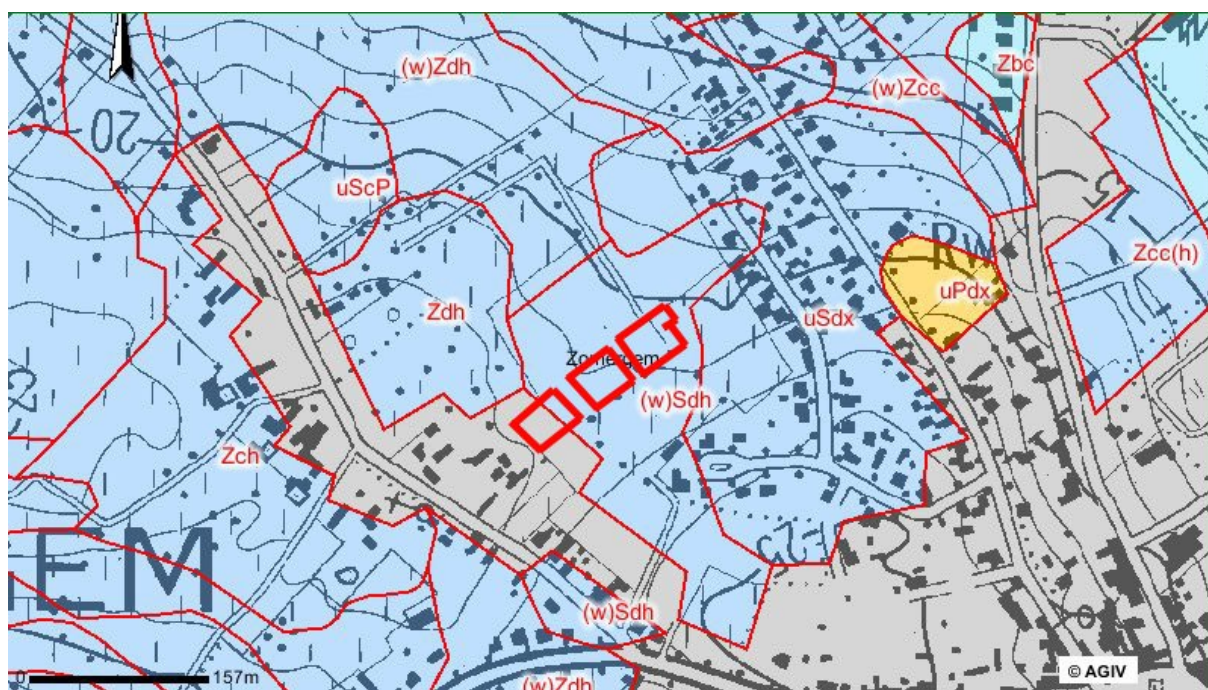

Fig. 6: Bodemkaart (<http://www.agiv.be>)

4.1.3 Bodem

Het gebied is gelegen in de zandstreek. De geologische ondergrond van het terrein bestaat uit de Lid van Ursel (MaUr), gekenmerkt door grijsblauwe tot blauwe klei, wanneer Lid van Asse niet afzonderlijk gekarteerd is deze inbegrepen in het Lid van Ursel.¹

Op de bodemkaart is de locatie van het onderzoeksgebied aangegeven als een matig natte lemig zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont ((w)Sdh). Naar het zuidwesten toe

¹ <http://dov.vlaanderen.be>

zijn er bebouwde zones (OB). Ten oosten van het projectgebied is de bodem aangegeven als een matig natte lemig zandbodem met onbepaald profiel (uSdx) (Fig. 6). Ten noordwesten bevindt zich een matig natte zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont (Zdh).

De bodemopbouw in het westen van het terrein (WP1 en WP2) verschilt licht van die op de rest van het terrein. In werkputten 1 en 2 is een bodemopbouw geregistreerd die bestaat uit een A1 horizont van 35 à 45 cm dik. Daaronder werd een kleiig ophogingspakket aangebracht, van 12 à 21 cm dik. Dit is tot slot gelegen op een restant van de oorspronkelijke teelaarde (A2-horizont) en wijst er op dat voor de ophoging van het terrein niet alle teelaarde verwijderd werd. In het uiterste zuidwesten van het terrein kon bij de aanleg van het archeologisch vlak vastgesteld worden dat de klei op dit niveau dagzoomde. Dit is de geologische ondergrond.

Fig. 7: WP1PR1

Fig. 8: WP7PR1

Fig. 9: WP4PR1

Centraal en in het oosten van het terrein was een A-horizont aanwezig van 45 à 60 cm dik. Deze was gemengd met kleiige pakketten. WP4PR1 vertoonde nog een afwijkend profiel. Hier werden namelijk twee A-horizonten geregistreerd. De A1-horizont was 36 cm dik, de A2-horizont was 39 cm dik.

Het archeologisch niveau bevindt zich gemiddeld op een diepte tussen 45 en 60 cm, of een hoogte van 14,2 tot 21,9 m TAW.

4.2 Beschrijving gekende waarden

4.2.1 Historische gegevens

Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), kan gezien worden dat het projectgebied gelegen is in landbouwgebied (Fig. 12). De Kleistraat en Rijvers zijn goed te herkennen. Op de Atlas der Buurtwegen uit circa 1841 kan gezien worden dat er geen bebouwing is op de terreinen (Fig. 11). De percellering die op beide historische kaarten te zien is, lijkt aan te sluiten bij de huidige perceelsgrenzen.

Fig. 10: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (<http://www.ngi.be>)

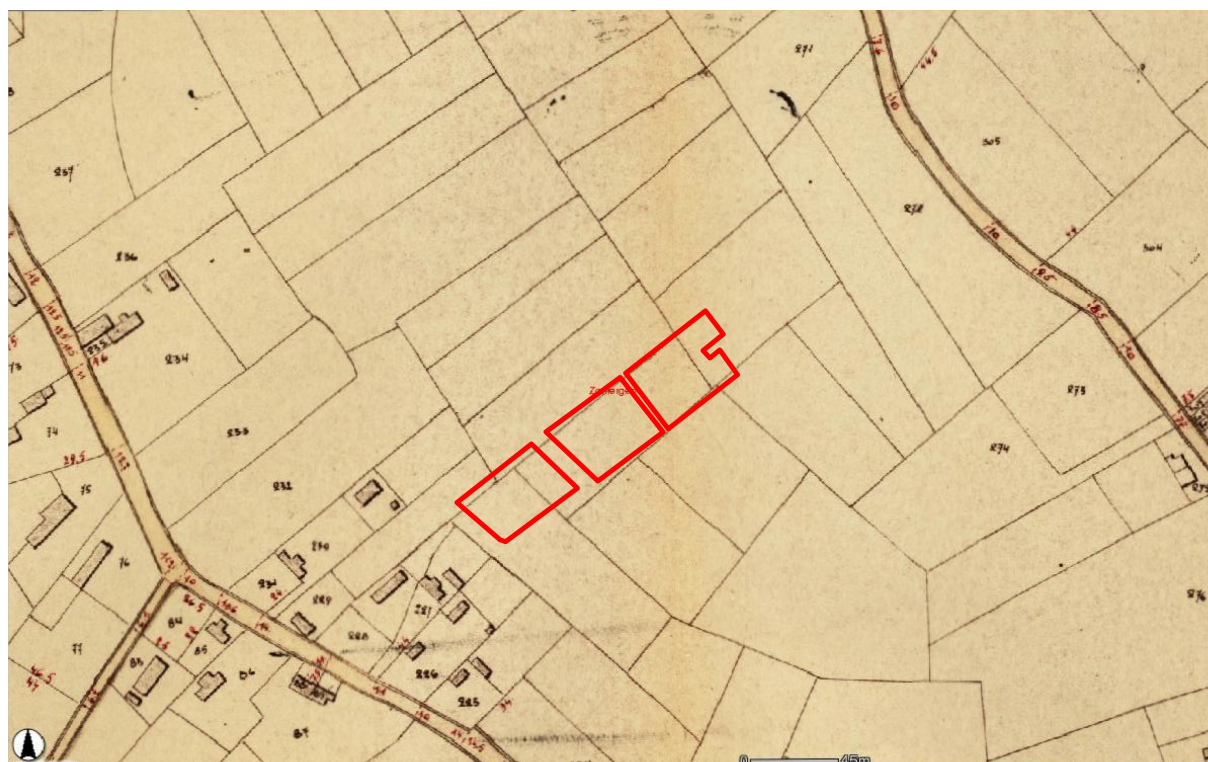

Fig. 11: Atlas der Buurtwegen (<http://www.gisoost.be/atlasbw/>)

4.2.2 Archeologische voorkennis

Vlak bij het projectgebied zijn volgens de Centrale Archeologische Inventaris (Fig. 12) verschillende gekende archeologische waarden aanwezig.

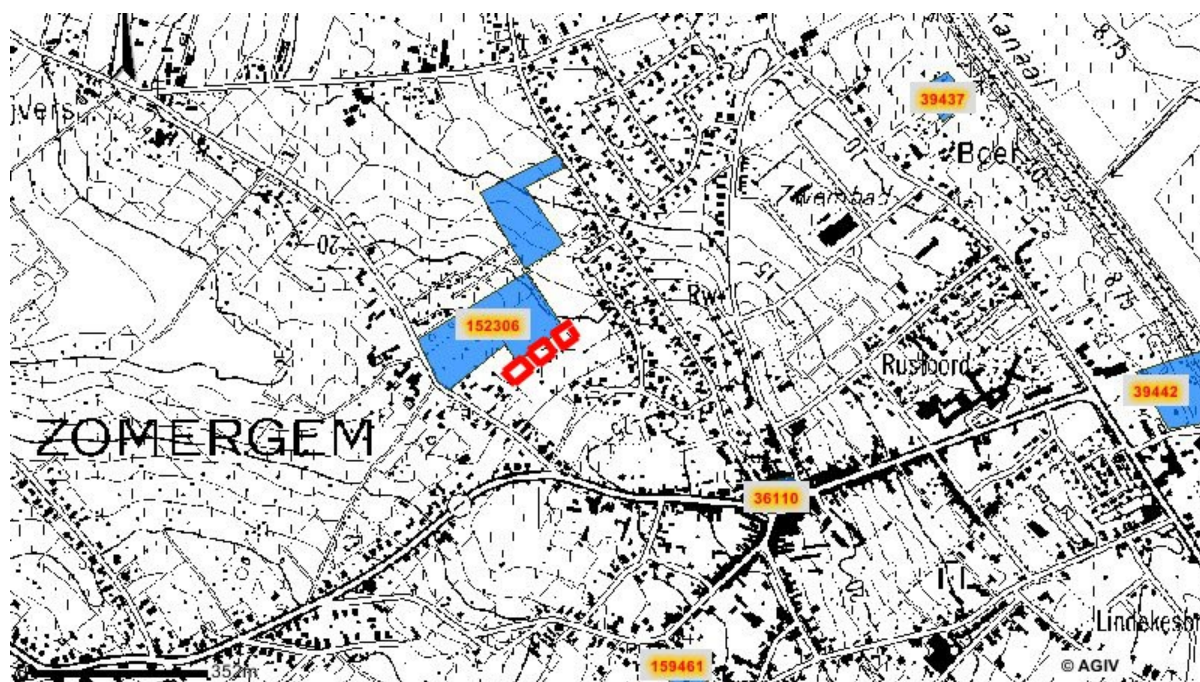

Fig. 12: Overzichtskartaal CAI

Aansluitend ten noordwesten van het onderzoeksgebied bevindt zich

- CAI 152306 (verder onder te verdelen in 152744 in het westen en 152745 in het noordoosten): Zomergem-Rijvers. Structuur 152744 leverde aardewerk uit de Romeinse tijd op, samen met fragmenten van kogelpotten, globaal te dateren tussen de 11de en de 14de eeuw, maar mogelijk te verfijnen tot de 12de-13de eeuw. Uit de late middeleeuwen leverde deze structuur aardewerk en steengoed op en uit de steentijd een klingfragment. Structuur 152745 bestaat uit middeleeuwse grondsporen, waaronder één plattegrond van een drieschepig gebouw, waarvan de uiteinden afgebogen zijn. Uit de Romeinse tijd werden paalsporen aangetroffen, waarin de plattegrond van een énschepig gebouw, een tweede gebouw en twee spijkers konden afgebakend worden. Daarnaast konden ook twee palenrijen geïdentificeerd worden, die parallel lopen met een greppel. In één van de paalsporen werden fragmenten van een vuurbok aangetroffen. Tot slot werd ook een poel uit de Romeinse tijd vastgesteld.²

Ten noordoosten:

- CAI 39437: Azaleastraat I. Site met walgracht uit de late middeleeuwen.

Ten oosten:

- CAI 39442: Beukenpark I. Site met walgracht uit de late middeleeuwen.

Ten zuidwesten:

- CAI 36110: Sint-Martinuskerk. Hallekerk met middenbeuk uit Doornikse kalksteen. Toren uit de 13de-14de eeuw. Middenbeuk uit de eerste helft van de 13de eeuw.
- CAI 159461: Ter Walle. Site met walgracht uit de late middeleeuwen.

² Reyns/Bruggeman 2011; Bruggeman *et al.* 2012

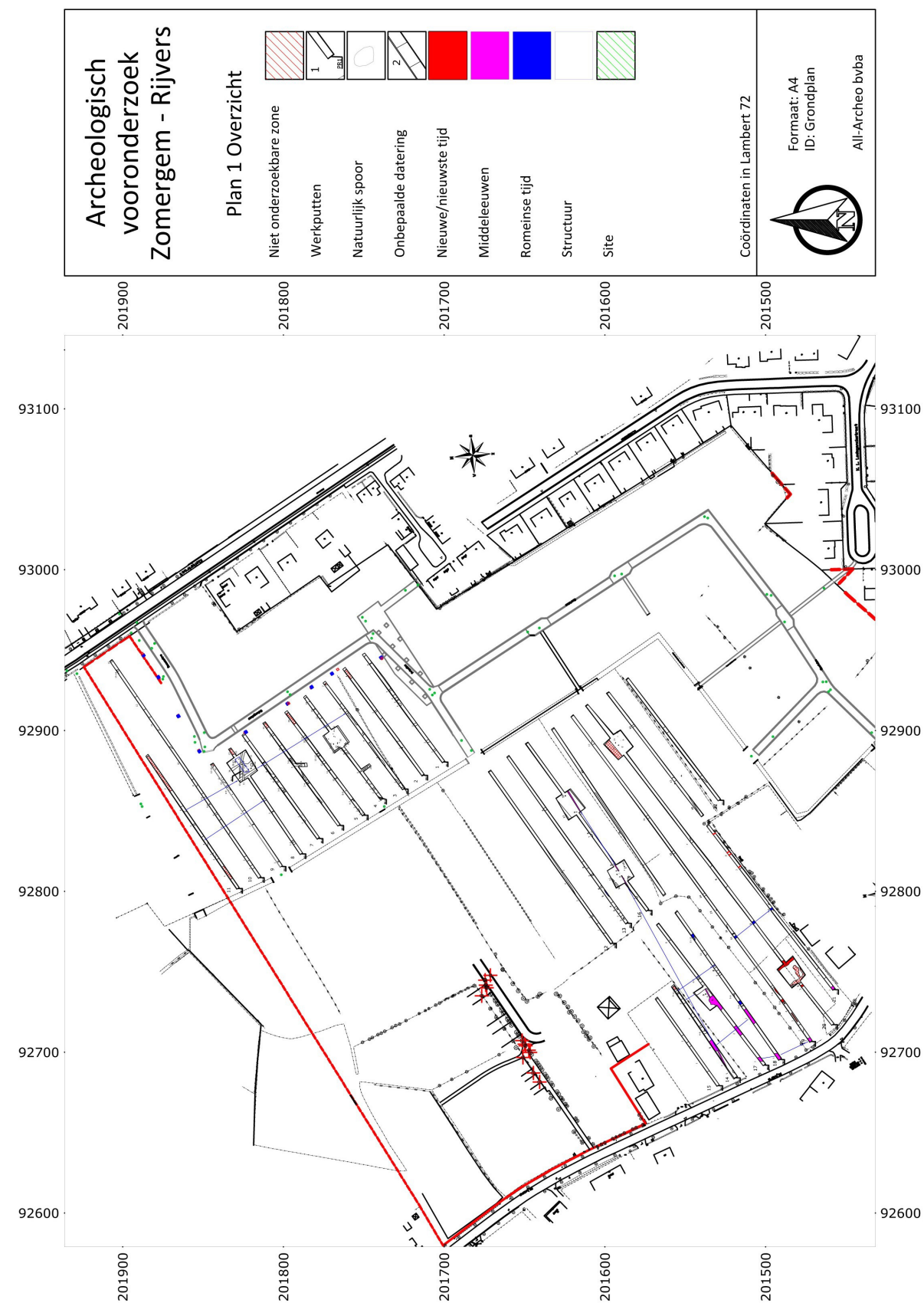

Fig. 13: Overzichtsplan proefsleuvenonderzoek Zomergem - Rijvers (Reyns/Bruggeman 2011)

5 Resultaten terreinonderzoek

5.1 Toegepaste methoden & technieken

De totale af te graven oppervlakte bedroeg minstens 12,5 % van het te prospecteren terrein, respectievelijk 10 % door middel van proefsleuven en 2,5 % door middel van kijkvensters en/of dwarssleuven. De bovengrond werd verwijderd tot op het archeologisch leesbare niveau, bepaald door de leidinggevende archeoloog.

Tijdens het onderzoek werd de methode van continue sleuven gebruikt:

- parallelle proefsleuven ononderbroken over het volledige terrein;
- de afstand tussen de proefsleuven bedroeg niet meer dan 15 m (van middenpunt tot middenpunt);
- de minimale breedte van een sleuf was één graafbak breed, in dit geval 2,4 m.

Alle sporen, werkputten en minstens één representatief bodemprofiel per werkput werden fotografisch vastgelegd. De profielen werden zo gekozen dat een overzicht verkregen werd van de bodemopbouw van het volledige onderzoeksgebied. Daarnaast werden alle hoofdmeetpunten, proefsleuven, vlakken, profielen, sporen en aanlegvondsten topografisch ingemeten.

Het projectgebied omvat een oppervlakte van circa 5000 m². Het onderzoek geeft volgende getallen als resultaat:

- Onderzoekbare zone: 5000 m²
 - Te onderzoeken zone door middel van proefsleuven = 10 % of 500 m²
 - Te onderzoeken zone door middel van kijkvensters en dwarssleuven = 2,5 % of 125 m²
- Onderzochte oppervlakte:
 - Aantal aangelegde werkputten: 8 = 648 m²
 - Aantal aangelegde kijkvensters: 4 = 157 m²

In het noordoosten van het onderzoeksgebied werd bij de aanleg van de werkputten voldoende afstand gehouden ten opzichte van een elektriciteitscabine.

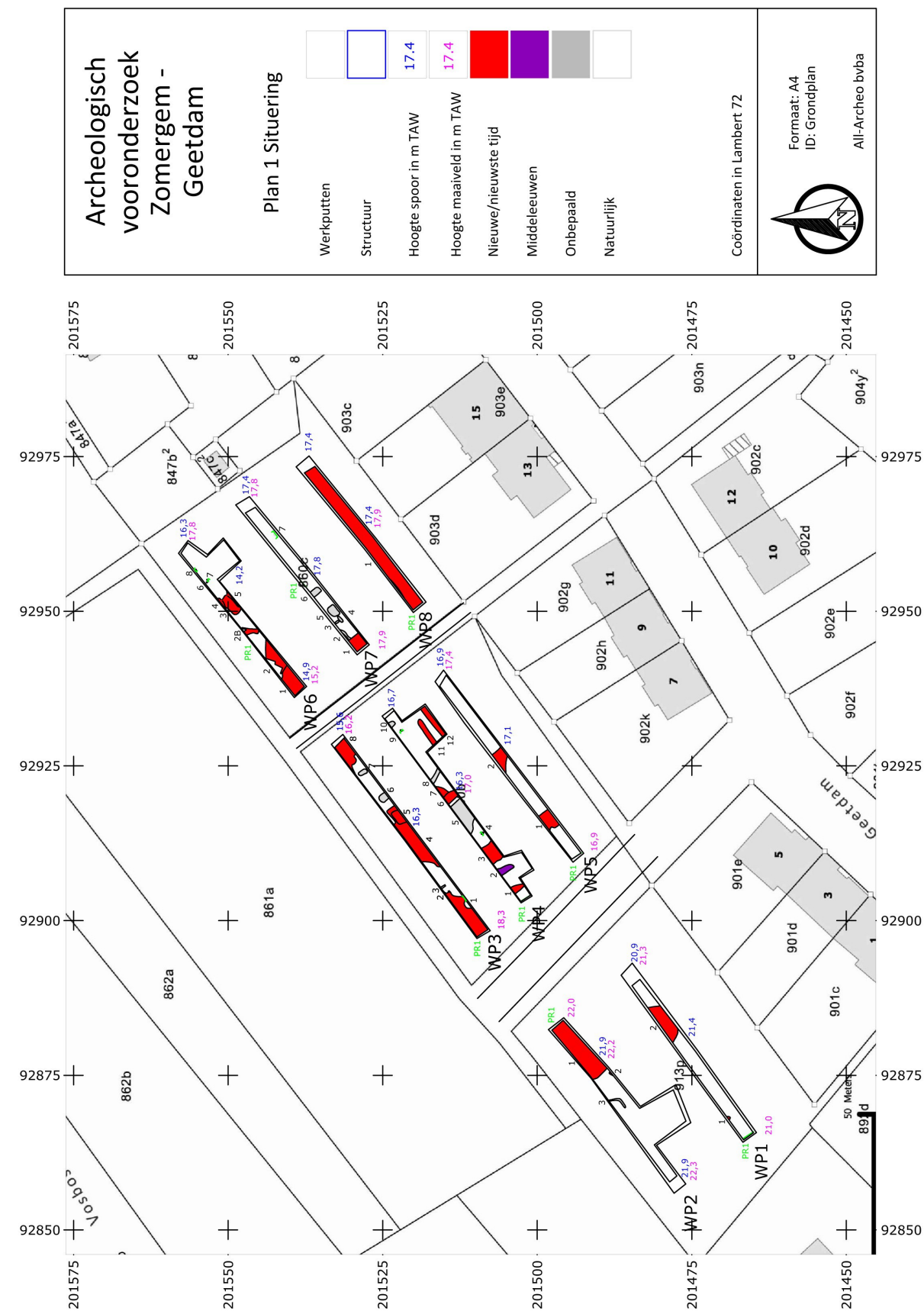

Fig. 14: Situering

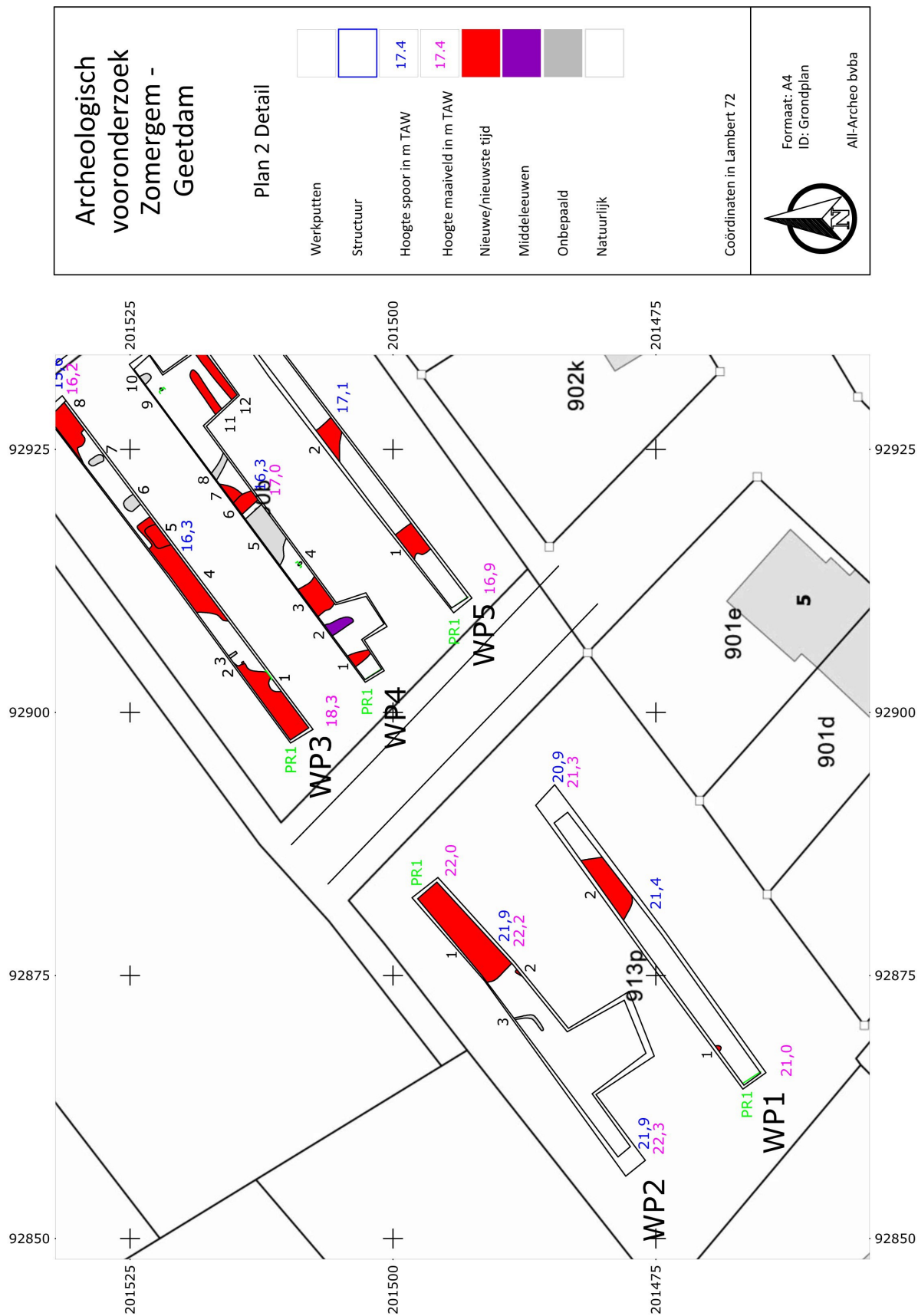

Fig. 15: Detail westelijke en centrale zone

5.2 Bespreking sporen

5.2.1 Westelijke zone (WP1-2)

In de westelijke zone werden slechts een aantal sporen aangetroffen. WP2S3 is de enige greppel die in deze zone aangetroffen werd. Het spoor heeft een donkere bruingele gevlekte vulling en een gemiddelde breedte van ca. 30 cm. De greppel heeft eerst een noord-zuid oriëntatie en buigt daarna af naar het zuidwesten.

Fig. 16: WP2S3

Fig. 17: WP2S3

Verder werden in deze zone twee kuilen vastgesteld. Het gaat om WP1S1 en WP2S2. Ze hebben beide een donkere grijsgele gevlekte vulling. De vulling is zandig, maar bevat bijmengingen van klei. De kuilen zijn onregelmatig van vorm.

Fig. 18: WP1S1

Fig. 19: WP1S2

Tot slot omvat deze zone ook nog twee verstoringen: WP1S2 en WP2S1. Ze hebben een gelijkaardige vulling als de net besproken kuilen, met name een donkere grijsgele gevlekte vulling. De vulling is zandig, maar bevat opnieuw bijmengingen van klei. De verstoringen zijn onregelmatig van vorm.

Er werden geen vondsten aangetroffen in de sporen van deze zone.

5.2.2 Centrale zone (WP3-5)

Centraal op het terrein bevond zich een hoge densiteit aan sporen.

Fig. 20: WP4S2

Fig. 21: WP4S2 (detail)

De greppels zijn op basis van hun vulling onder te verdelen in drie groepen. Een eerste groep omvat WP4S2 en WP4S3. Beide hebben een donkergrijze gevlekte vulling. Ze zijn vlak bij elkaar gelegen en hebben een noordwest-zuidoost oriëntatie. De gemiddelde breedte van WP4S2 bedraagt 1 m, die van WP4S3 3 m. Een boring toont voor WP4S2 een maximale bewaarde diepte van 34 cm aan. WP4S2 bevatte een rand- en vijf wandfragmenten van een kogelpot in handgevormd grijs aardewerk. Het randfragment lijkt te wijzen op een datering van het eerste tot het derde kwart van de 13de eeuw.³

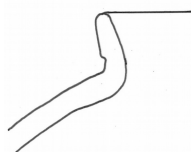

Fig. 23: Vondst uit WP4S2 (1/2)

Fig. 22: Vondsten WP4S2

Een tweede groep greppels bestaat uit WP4S5, WP4S6, WP5S1 en WP5S3. Ze hebben een donkere grijsgele gevlekte vulling en hebben allemaal een noordwest-zuidoost oriëntatie. WP4S5 heeft een gemiddelde breedte van 4,75 m, WP4S6 1,40 m, WP5S1 3 m en WP5S2 2,35 m. Een boring toont voor WP4S5 een maximale bewaarde diepte van 18 cm aan. Helaas bevatten deze sporen geen vondstmateriaal.

Een laatste greppel is WP4S8. Dit spoor heeft een lichtgrijze gevlekte vulling. Het heeft een noordwest-zuidoost oriëntatie die licht verschilt van die van de andere greppels. De gemiddelde breedte bedraagt 62 cm. Een coupe toonde aan dat het spoor nog slechts enkele cm diep bewaard is. De eerder uitgeloopte vulling wijst mogelijk op een datering voor de middeleeuwen.

Fig. 24: WP5S1

³ De Groote 2008: 199, type L40B

Fig. 25: WP4S8

Fig. 26: Doorsnede van WP4S8

WP3S2, WP4S4 en WP4S9 zijn paalsporen. WP3S2 is een vierkant paalspoor met een donkere grijsgroene gevlekte vulling. De vulling sluit aan bij die van de verstoringen in deze zone. Bovendien doorsnijdt het WP3S1, een verstoring, waardoor WP3S2 in de nieuwste tijd kan gedateerd worden. WP4S4 en WP4S9 zijn ronde tot ovale paalsporen met een homogene donkere zwartgrijze vulling. Ze hebben een diameter van ca. 30 cm. Beide paalsporen werden gecoupeerd. Ze zijn komvormig in doorsnede en hebben een maximale bewaarde diepte van ca. 7 cm.

Fig. 27: WP3S1

Fig. 28: WP4S4

Fig. 29: Doorsnede van WP4S4

Fig. 30: WP4S9

Fig. 31: Doorsnede van WP4S9

Binnen de groep van de kuilen zijn twee vullingen op te merken. WP3S3, WP3S7, WP4S7 en WP4S10 hebben een donkere bruingrijze gevlekte vulling. WP3S6 heeft een lichtgrijze gevlekte vulling. Op vlak van vorm zijn dan weer andere vaststellingen te doen. WP3S3, WP3S6, WP3S7 en WP4S10 zijn rechthoekig, maar de laatste drie hebben afgeronde hoeken, en WP4S7 is onregelmatig van vorm. WP4S7 is ook duidelijk groter dan de andere kuilen, die slechts afmetingen hebben van gemiddeld 1,5 m bij 70 cm. De sporen bevatten geen vondstmateriaal. Enkel WP4S7 is relatief te dateren, doordat het oversneden wordt door WP4S6.

Fig. 32: WP4S10

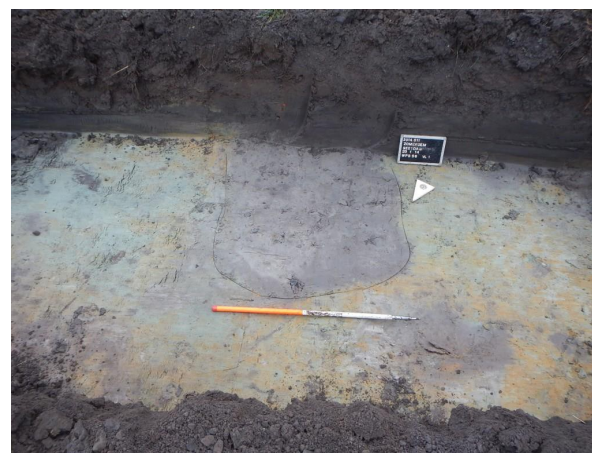

Fig. 33: WP3S6

Tot slot werden nog heel wat verstoringen vastgesteld: WP3S1, WP3S4, WP3S5, WP3S8, WP4S1, WP4S11 en WP4S12. Ze hebben allemaal een donkere grijsgroene gevlekte vulling, die aansluit bij de vulling van de verstoringen in de westelijke zone. Ze bevatten geen vondstmateriaal.

Fig. 34: WP3S1

Fig. 35: WP4S11-12

5.2.3 Oostelijke zone (WP6-8)

Ook in de oostelijke zone is sprake van een hoge densiteit aan sporen.

In de oostelijke zone bevinden zich slechts twee greppels. WP7S2 heeft een donkere geelgrijze gevlekte vulling, net als de naastliggende verstoring WP7S1. Het heeft een noordoost-zuidwest oriëntatie en een gemiddelde breedte van 30 cm. Het spoor wordt doorsneden door WP7S1, een verstoring. De tweede greppel, WP8S1, heeft een homogene donkerbruine vulling. Deze bevatte heel wat takken en plastic, wat wijst op een datering in de nieuwste tijd. Het spoor is te interpreteren als de vulling van een recent gedempte gracht. Vermoedelijk heeft deze een noordoost-zuidwest oriëntatie. Aan de hand van een profiel, werd ook de doorsnede van de gracht geregistreerd. Op basis hiervan kon vastgesteld worden dat het spoor een maximale bewaarde diepte heeft van ca. 40 cm.

Fig. 36: WP7S2

Fig. 37: WP8S1

Paalsporen werden enkel in het uiterste noorden vastgesteld. Het betreft WP6S6-8,⁴ drie ronde paalsporen met een lichtgrijze gevlekte vulling. Ze hebben een gemiddelde diameter van 15 à 20 cm en een maximale bewaarde diepte van 13 cm. Ze vertonen gelijkenissen met Romeinse paalsporen die ter hoogte van de site Rijvers aangetroffen werden, maar vondstmateriaal ontbreekt om dit te bevestigen.

⁴ De sporen in werkput 6 werden per ongeluk gefotografeerd met de vermelding van werkput 5

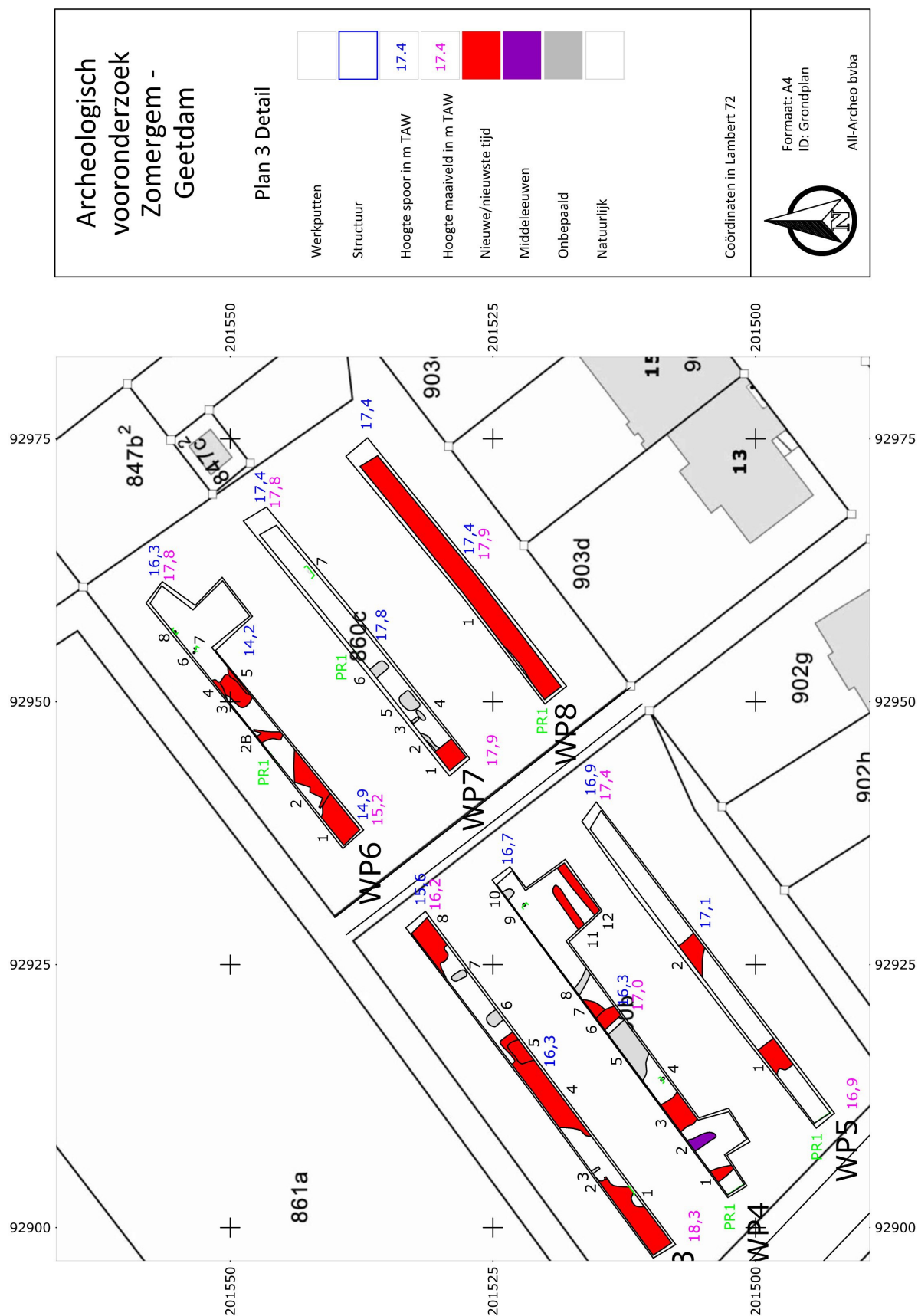

Fig. 38: Detail centrale en oostelijke zone

Fig. 39: WP6S6-7

Fig. 40: Doorsnede van WP6S6

Fig. 41: WP6S8

Fig. 42: Doorsnede van WP6S8

Fig. 43: WP6S3-5

Fig. 44: WP7S3-5

Op basis van hun vulling zijn de kuilen onder te brengen in drie groepen. Een eerste groep omvat WP6S3 en WP7S6, twee kuilen met een donkere bruingele gevlekte vulling. WP6S4 en WP6S5 hebben een homogene donkerbruine vulling en WP7S3-5 hebben een donkergrijze gevlekte vulling. Alle kuilen zijn rechthoekig met afgeronde hoeken. De kuilen bevatten geen

vondstmateriaal, maar in WP6S4 en WP6S5 werd wel plastic geregistreerd, wat beide kuilen in de nieuwste tijd plaatst.

Tot slot bevinden zich ook in deze zone enkele verstoringen: WP6S1-2B en WP7S1. De verstoringen hebben een donkere grijsgele gevlekte vulling.

Fig. 45: WP6S1-2

Fig. 46: Doorsnede van WP6S2

5.3 Bespreking structuren

Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat zich op het terrein enkele structuren bevinden. Het gaat uitsluitend om greppelstructuren, waarvan de loop over meerdere werkputten gevolgd kon worden.

WP4S3 en WP5S1 vormen een eerste greppelstructuur, met een noordwest-zuidoost oriëntatie. In WP5S2 en WP4S6 is een tweede greppelstructuur te zien. Vermoedelijk loopt dit ook nog door naar WP3S4. Tot slot lijkt WP4S2 door te lopen naar WP3S1, waar de vulling van de greppel geroerd werd door een verstoring. Dit werd geëvalueerd aan de hand van een coupe op WP3S1, om na te gaan of hieronder misschien nog een gelijkaardige greppelvulling als die van WP4S2 aanwezig was. De volledige zone bleek echter geroerd.

Fig. 47: Doorsnede van WP3S1

Een plot van de werkputten op de Atlas der Buurtwegen toont geen greppelstructuren die overeen komen met deze kaart, behalve in werkput 1. Aan de hand hiervan kan bijgevolg niets gezegd worden over de datering van de greppelstructuren. De meeste konden echter hoger reeds gedateerd worden in de nieuwe of nieuwste tijd. Enkel WP3S2 blijkt te dateren uit de late middeleeuwen, meer bepaald de 13de eeuw.

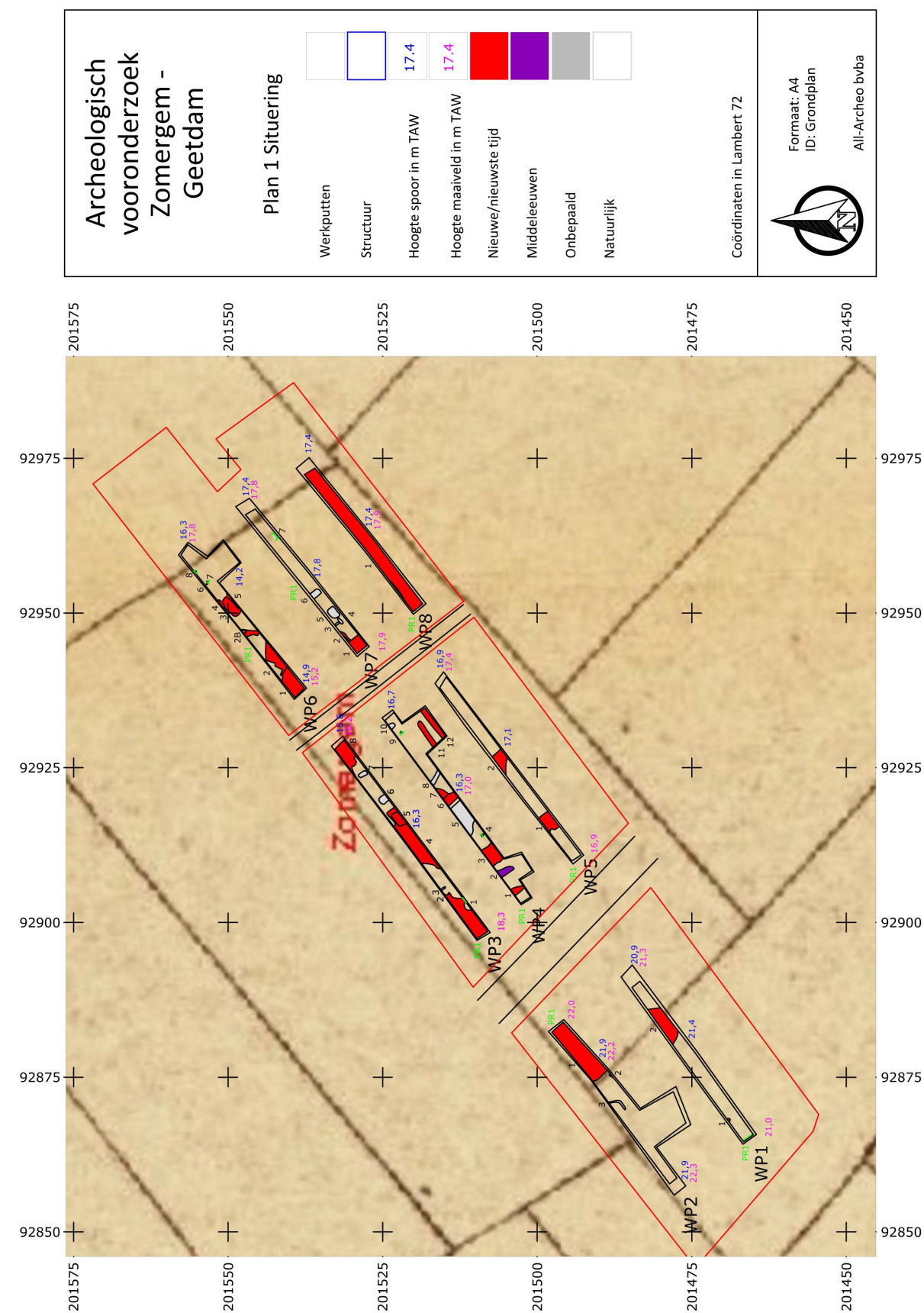

Fig. 48: Projectie van de werkputten op de Atlas der Buurtwegen

6 Waardering, analyse van de geplande situatie: effecten, en advies

- Zijn er sporen aanwezig?
 - Tijdens het onderzoek werd de aanwezigheid van diverse sporen vastgesteld.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
 - Quasi alle geregistreeerde sporen zijn antropogeen. Enkel WP7S7 bleek na couperen natuurlijk te zijn.
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
 - Onderzoek van de geregistreeerde bodemprofielen toont aan dat de bodemopbouw ter hoogte van het onderzoeksterrein sterk aangetast is. Dit wordt aangegeven door een ophogingspakket, dat aangebracht werd na afgraven van een deel van de A-horizont. Ook het grote aantal verstoringen toont aan dat de bodemopbouw sterk aangetast is.
- Wat is de implicatie voor de bewaringstoestand van de sporen?
 - De ruimtelijke omvang van de geregistreeerde verstoringen maakt dat eventuele oudere archeologische resten die zich op het onderzoeksgebied bevonden, mogelijk volledig verstoord werden.
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
 - Enkel met betrekking tot de greppels is sprake van structuren. Het betreft greppels die over meerdere werkputten gevolgd konden worden.
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
 - Het grootste deel van de sporen dateert uit de nieuwe of nieuwste tijd. Een greppel kon op basis van vondstmateriaal gedateerd worden in de late middeleeuwen, meer bepaald de 13de eeuw. In het uiterste noorden van het onderzoeksgebied bevonden zich drie paalsporen met een vulling die aansluit bij de vulling van de Romeinse sporen op de site Rijvers. Deze datering kon echter niet bevestigd worden door vondstmateriaal. Verder waren er nog een aantal sporen van onbepaalde datering.
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
 - Sporen die te bestempelen zijn als bewoningssporen zijn schaars. Misschien mag een deel van de aangetroffen paalsporen als dusdanig geïnterpreteerd worden, maar in de paalsporen konden geen structuren herkend worden. Dit is misschien mede het gevolg van de vele verstoringen, die het ruimtelijk inzicht in de spreiding van oudere sporen sterk beperkt hebben. Er kan dus geen uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van een eventuele occupatie.
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
 - De geregistreeerde greppels en grachten zijn te beschouwen als een systeem van landindeling. Er zijn geen aanwijzingen voor de inrichting van een erf of nederzetting.
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?
 - Er werden geen indicaties gevonden voor de aanwezigheid van funeraire contexten.
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologisch vindplaatsen?
 - Zoals hierboven aangehaald vertonen paalsporen WP8S6-8 in het noorden van het terrein een gelijkaardige vulling als de Romeinse paalsporen die aangetroffen werden op de nabijgelegen site Rijvers. Andere sporen kunnen niet gerelateerd worden aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen.
- Welke zone komt in aanmerking voor een eventueel vervolgonderzoek? Wat is de verwachte spoordensiteit?

- Door middel van het uitgevoerde vooronderzoek werden de verschillende archeologische waarden in voldoende mate in kaart gebracht en geïnterpreteerd. Verder archeologisch onderzoek hiervan lijkt dan ook weinig bijkomende informatie aan te kunnen brengen. Bijgevolg wordt de vrijgave van het terrein geadviseerd.
- Welke onderzoeksvragen en aandachtspunten kunnen geformuleerd worden in functie van een eventueel vervolgonderzoek?
 - De vochtige eigenschappen van de bodem, mede door de aanwezigheid van klei op geringe diepte, is een aandachtspunt.

7 Bibliografie

7.1 Publicaties

Bruggeman, J., *et al.*, 2012: Archeologisch opgraving Zomergem - Rijvers, (*Rapporten All-Archeo bvba* 028), Bornem.

De Groote, K., 2008: Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw) (*Relicta monografieën archeologie, monumenten- en landschapsonderzoek in Vlaanderen* 1), Brussel.

Reyns, N./J. Bruggeman, 2011: Archeologisch vooronderzoek Zomergem-Rijvers, (*Rapporten All-Archeo bvba* 021), Bornem.

7.2 Websites

Agentschap voor geografische informatie Vlaanderen (2014)
<http://geo-vlaanderen.agiv.be/>

Centraal Archeologische Inventaris (2014)
<http://cai.erfgoed.net/cai/index.php>

Databank ondergrond Vlaanderen (2014)
<http://dov.vlaanderen.be>

GIS Oost-Vlaanderen, Geografisch informatiesysteem – Provincie Oost-Vlaanderen (2014)
<http://www.gisoost.be/atlasbw/>

Nationaal geografisch instituut (2014)
<http://www.ngi.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2014)
Vlaams instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE)
<http://www.onderzoeksbalans.be>

8 Bijlagen

8.1 Lijst van afkortingen

CAI	Centrale Archeologische Inventaris
TAW	Tweede Algemene Waterpassing
DHM	Digitaal hoogtemodel

8.2 Glossarium

Ex situ	Tegenovergestelde van in situ.
Hydrografie	Beschrijving van de fysische eigenschappen van waterlichamen en het aangrenzende land.
In situ	Term gebruikt voor de aanduiding van archeologische resten die in dezelfde toestand worden teruggevonden als ze in het verleden door de mens zijn achtergelaten.
Off-site	Sporen die niet onmiddellijk aan een site kunnen toegewezen worden.
Onderzoeksgebied	Deel van het plangebied dat onderworpen is aan een archeologisch (voor)onderzoek.
Plangebied	Het terrein waarop een bodemverstorende activiteit wordt gepland of uitgevoerd.
Spijker	Bijgebouw dat dienst doet als opslagplaats.

8.3 Archeologische periodes

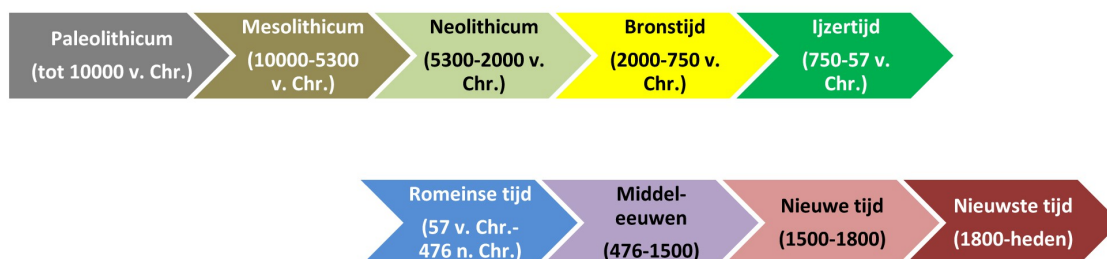

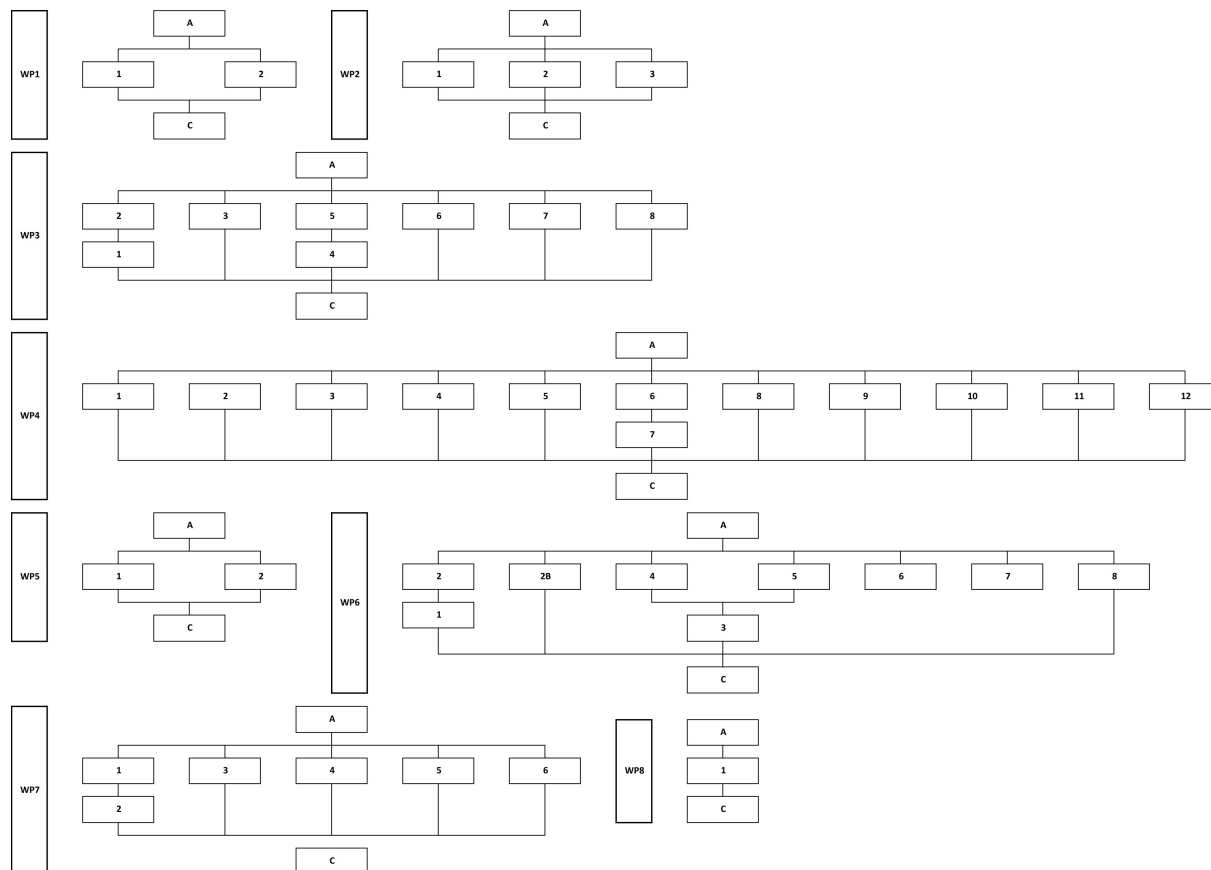
Fig. 49: Archeologische periodes

8.4 Plannen en tekeningen

Plan 1: Situering
 Plan 2: Detail
 Plan 3: Detail

Tekening 1: Profiel- en coupetekeningen

8.5 Harrismatrix

8.6 Sporenlijst

Werkput	Spoor	Kleur			Vorm	Interpretatie
		Donker/ licht	Hoofdkleur	Bijkleur		
1	1	donker	grijs	geel	onregelmatig	kuil
1	2	donker	grijs	geel	onregelmatig	verstoring
2	1	donker	grijs	geel	onregelmatig	verstoring
2	2	donker	grijs	geel	onregelmatig	kuil
2	3	donker	bruin	geel	langwerpig	greppel
3	1	donker	grijs		onregelmatig	verstoring
3	2	donker	grijs	groen	vierkant	paalspoor
3	3	donker	bruin	grijs	rechthoek	kuil
3	4	donker	bruin	grijs	onregelmatig	verstoring
3	5	donker	bruin	grijs	rechthoek	verstoring
3	6	licht	grijs		rechthoek	kuil
3	7	donker	grijs	bruin	rechthoek	kuil
3	8	donker	grijs	geel	onregelmatig	verstoring
4	1	donker	grijs	groen	langwerpig	verstoring
4	2	donker	grijs	zwart	langwerpig	greppel
4	3	donker	grijs		langwerpig	greppel
4	4	donker	grijs	zwart	ovaal	paalspoor

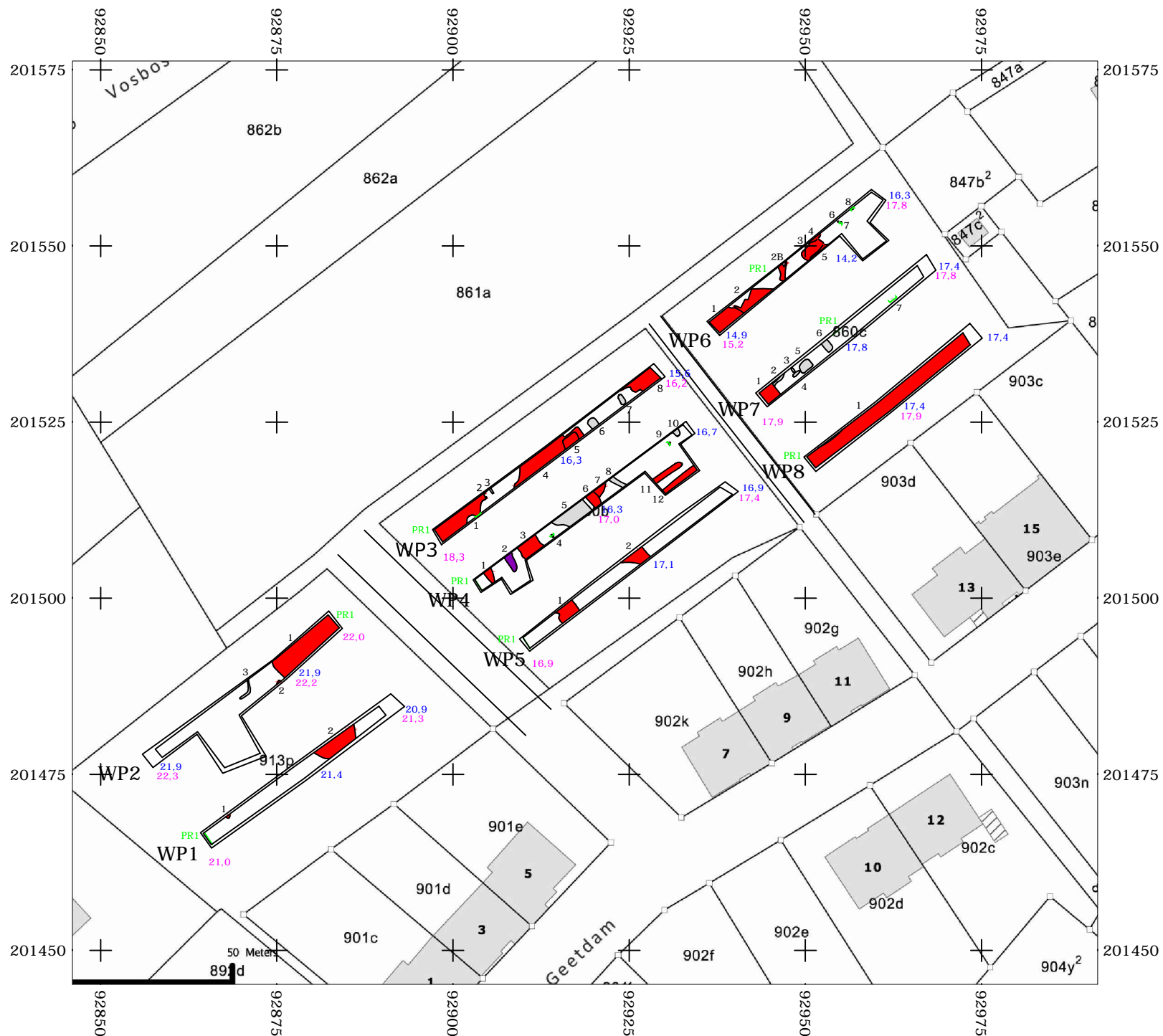
Werkput	Spoor	Kleur			Vorm	Interpretatie
		Donker/ licht	Hoofdkleur	Bijkleur		
4	5	donker	grijs	geel	onregelmatig	greppel
4	6	donker	grijs	geel	onregelmatig	greppel
4	7	donker	bruin		onregelmatig	kuil
4	8	licht	grijs		langwerpig	greppel
4	9	donker	zwart	grijs	rond	paalspoor
4	10	donker	zwart	grijs	rechthoek	kuil
4	11	donker	grijs	groen	langwerpig	verstoring
4	12	donker	grijs	groen	langwerpig	verstoring
5	1	donker	grijs	geel	onregelmatig	greppel
5	2	donker	grijs	bruin	onregelmatig	greppel
6	1	donker	grijs	geel	onregelmatig	verstoring
6	2	donker	geel	bruin	onregelmatig	verstoring
6	2B	donker	geel	bruin	onregelmatig	verstoring
6	3	donker	geel	bruin	rechthoek	kuil
6	4	donker	bruin		rechthoek	kuil
6	5	donker	bruin		rechthoek	kuil
6	6	licht	grijs		rond	paalspoor
6	7	licht	grijs		rond	paalspoor
6	8	licht	grijs	bruin	ovaal	paalspoor
7	1	donker	grijs	geel	onregelmatig	verstoring
7	2	donker	grijs	geel	onregelmatig	greppel
7	3	donker	grijs		rechthoek	kuil
7	4	donker	grijs		rechthoek	kuil
7	5	donker	grijs		rechthoek	kuil
7	6	donker	bruin	geel	rechthoek	kuil
7	7	donker	grijs	zwart	onregelmatig	natuurlijk
8	1	donker	bruin		onregelmatig	greppel

8.7 Vondstenlijst

Vondstnr.	Locatie		Inzamelingswijze	Aardewerk		
	Werkput	Spoor		Vaatwerk	Bouwmateriaal	Andere
V001	4	2	vlak	5		

8.8 CD-rom

Inventarislijsten van het gerecupereerde vondstenmateriaal, van de sporen met beschrijving, van alle tekeningen en van alle foto's zijn digitaal beschikbaar. Dit is tevens het geval voor het dagboek, de foto's, de plannen en tekeningen.

Archeologisch vooronderzoek Zomergem - Geetdam

Plan 1 Situering

Werkputten

Structuur

Hoogte spoor in m TAW

Hoogte maaiveld in m TAW

Nieuwe/nieuwste tijd

Middeleeuwen

Onbepaald

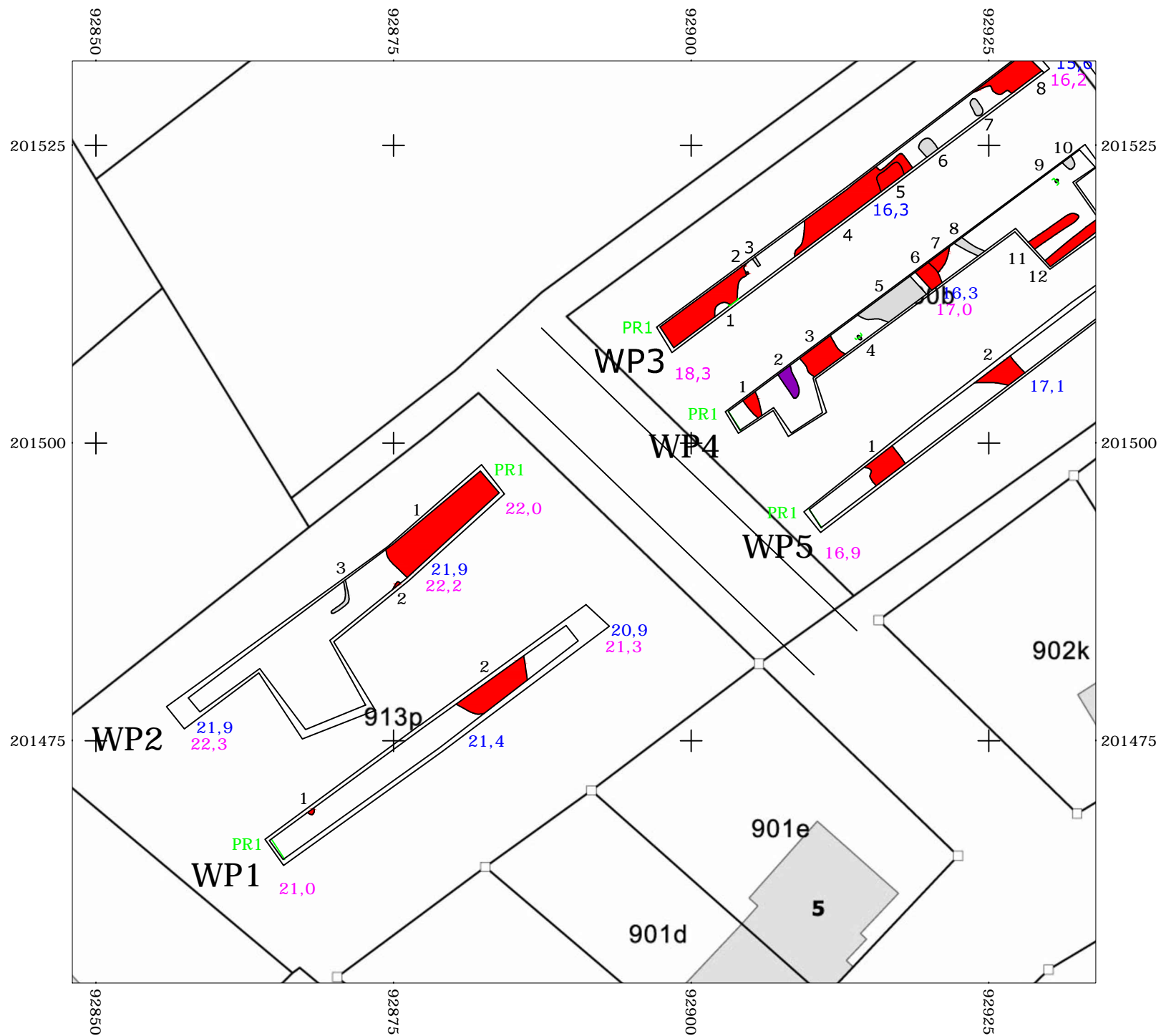
Natuurlijk

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Zomergem - Geetdam

Plan 2 Detail

Werkputten

Structuur

Hoogte spoor in m TAW

Hoogte maaiveld in m TAW

Nieuwe/nieuwste tijd

Middeleeuwen

Onbepaald

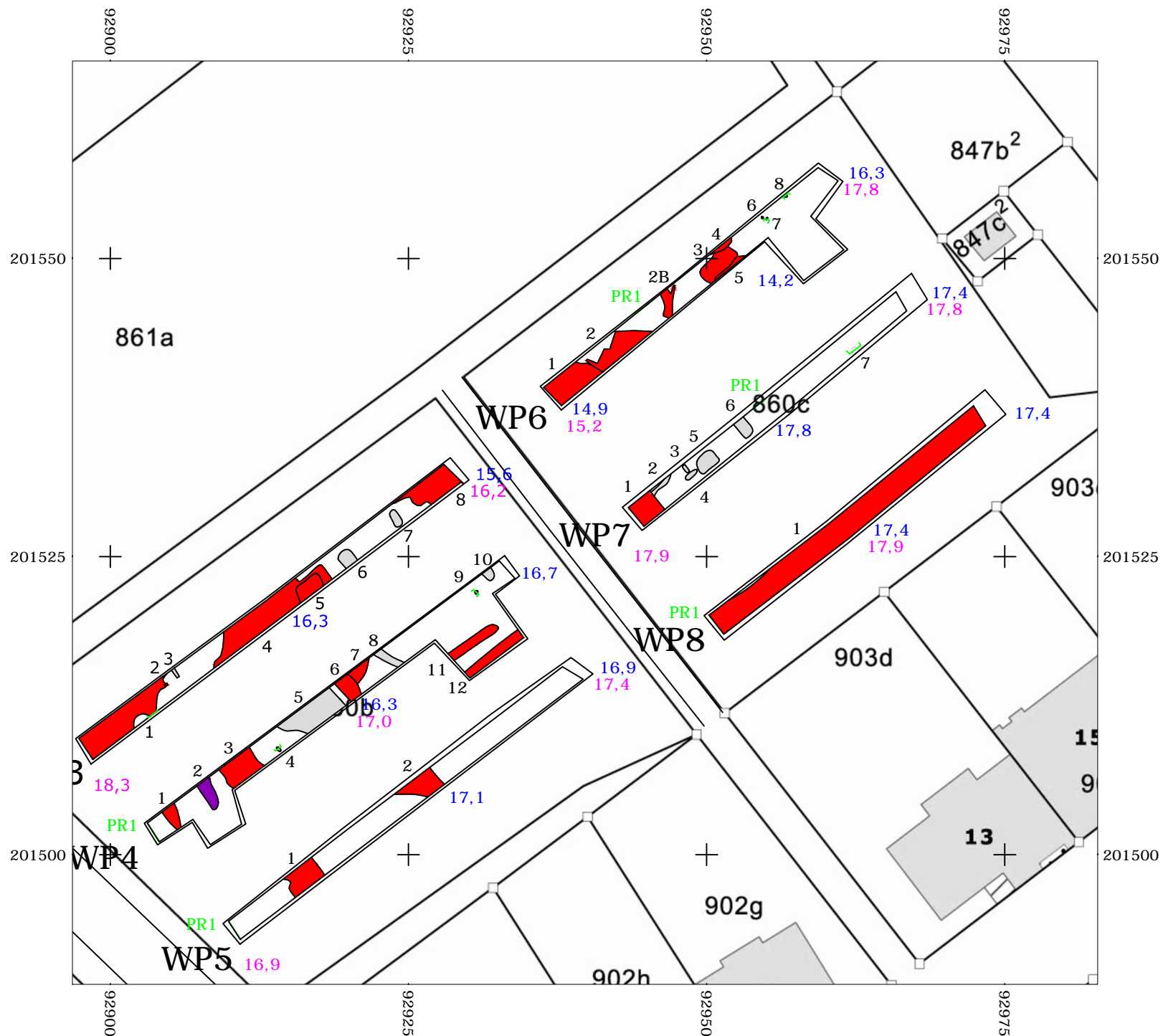
Natuurlijk

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Zomergem - Geetdam

Plan 3 Detail

Werkputten

Structuur

Hoogte spoor in m TAW

Hoogte maaiveld in m TAW

Nieuwe/nieuwste tijd

Middeleeuwen

Onbepaald

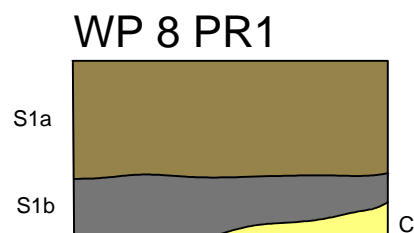
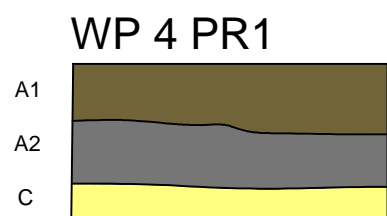
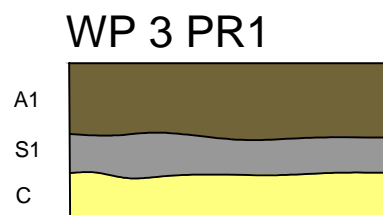
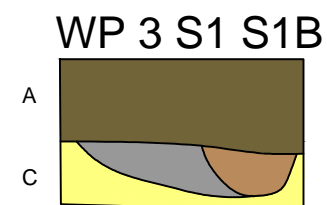
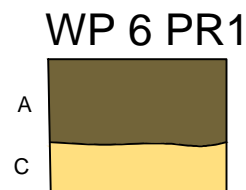
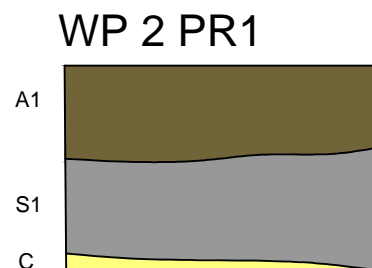
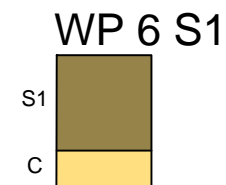
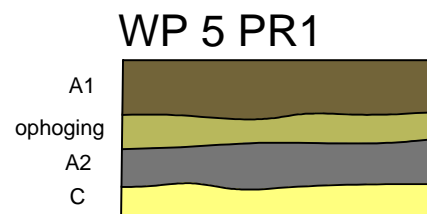
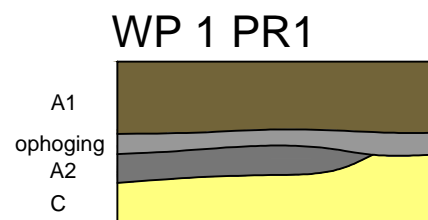
Natuurlijk

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

1 m